

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ԴԱՒԻԹԻ ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

W-A LIT
SHAG
1994

ԱՆԹԻԼԻԱՍ 1994

Դ. ԴՐՈՒԱԳ

ՍԱՄՆԱՅ ԾՌԵՐ

ԴԻՑԱԶՆԱՎԷՊԻ

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ԴԱՒԻԹԻ ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Խտացում եւ
Մանկավարժական պատշաճեցում՝
ԳՐԻԳՈՐ ԾԱՀԻՆԵԱՆԻ

Նկարազարդում՝
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԿԻԼԻԿԵԱՆԻ

Պատանեկան տարիքի համար

ԱՆԹԻԼԻԱՍ 1994

DAREDEVILS OF SASSOUN

ARMENIAN POPULAR EPIC

EPISODE 4

THE CHILDHOOD OF DAVID OF SASSOUN

A publication of
THE CHRISTIAN EDUCATION DEPARTMENT
ARMENIAN CATHOLICOSATE OF CILICIA
No 26

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻԻՆ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ 02,94.026

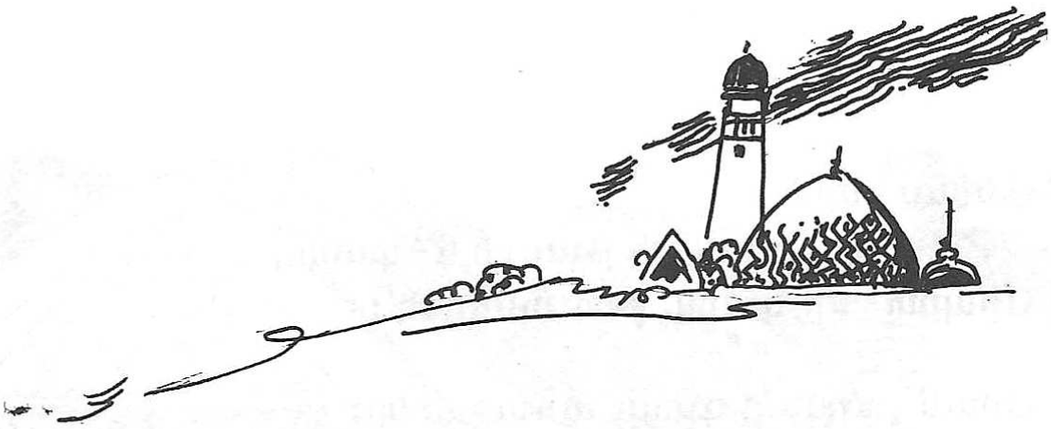

1.

ԴԱՒԻԹ ՄԱՐՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ

Երբ որ Դաւիթ որբ մնաց,
Հօրեղբայրները հաւաքուեցան,
Խորհուրդ ըրին:
Ջէնով Օհան հարցուց.
– Վերգօ՛, դո՞ւն կը տանիս Դաւիթը,
Թէ ե՛ս տանիմ:
Վերգօն ըսաւ.
– Չէ՛, ես որդի ունիմ արդէն,
Դո՛ւն տար, պահէ՛:
Ջէնով Օհան առաւ Դաւիթը,
Ըրաւ իրեն հոգեզաւակ:

Ելան, որքան **ծծմայր**[1] գտան Սասունի մէջ՝
Դաւիթը աւնոց քով տարին:
Երեխան ո՛չ մէկուն ծիծը առաւ:
Ջէնով Օհան քաղաքացիները ժողվեց, ըսաւ.
Այս երեխան պիտի մեռնի.
Խորհուրդ տուէք՝ ի՞նչ ընենք:
Սասունցիները աւնոր ըսին.
– Մեր եօթ տարի Մարր մնաց.
Հարկաւ այնտեղ ծծմայր մը կա՛յ,
Որ Դաւիթը պահել ուզէ:
Օհան ըսաւ.
– Այն ատեն, ո՞վ Դաւիթը հոն պիտի տանի:

---

[1] **Ծծմայր** = ստնտու, կաթ տուող:

Անոնք ըսին.
– Քուկիկ Ջալալիի **թամբի՛ն**[2] կապէ,
Ճիպոտ[3] մը զարկ, թող հասցնէ՛:

Օհան յարմար գտաւ առաջարկը:
Գնաց ախոռ, Քուկիկը դուրս քաշեց,
Լաւ **թիմար մը տուաւ**[4] անոր,
Յետոյ տղուն **խանձարուրը**[5] կապեց թամբին,
Եւ երգով ըսաւ ձիուն.
«Քուկի՛կ Ջալալի, կը խնդրեմ,
Իմ տղաս դուն գետ չնետե՛ս,
Իմ տղաս քարի չզարնե՛ս.
Հասցո՛ւր Մսըր, տո՛ւր Իսմիլին:
Քուկի՛կ, Սասունի ճրագը քեզի՛ կը յանձնեմ.
Ջայն ողջ-առողջ հասցուր Մսըր»:

Քուկիկ Ջալալին Դաւիթը առաւ,
Արագօրէն թռաւ գնաց:
Իսմիլ Խաթուն պատուհանէն
Փոշի տեսաւ դաշտին վրայ
Եւ կրակ մը, որ **կը սուրար**[6]:
Մելիքին կինը ըսաւ.
– Ասի ամպ չէ՛. կայ ու չկայ՝
Քուկիկի հանած փոշին է,
Կրակն ալ ոտքերուն կայծն է:
Դռնապաննե՛ր, դուռը բացէ՛ք:

Դռնապանները դուռը բացին,
Տեսան՝ իրաւ Քուկիկն էր,
Խանձարուր մը թամբին կապուած:
– Մսրա՛յ Մելիք,– ըսաւ Իսմիլ,–

---

[2] **Թամբ** = ձիերու մէջքին դրուած կաշիէ բազմոց:
[3] **Ճիպոտ** = բարակ ու երկար ճիւղ, որ իբր գաւազան կը գործածուի:
[4] **Թիմար տալ** = թիմարել, ձին ճերելով մաքրել, խնամել:
[5] **Խանձարուր** = լաթ, որուն մէջ կը փաթթեն երեխան:
[6] **Սուրալ** = շատ արագ երթալ:

Այդ ծրարը ա՛ռ ինձի՛ բեր:
Մարալ Մելիք առաջ եկաւ,
Խանձարուրը առաւ թամբէն,
Տարաւ տուաւ Իսմիլին:
Մելիքին մայրը ի՞նչ տեսաւ.
Մանուկ Դաւիթը **բարուրի**[7] մէջ,
Նամակ մըն ալ քովը դրուած:
Այդ թուղթին մէջ Օհան կ'ըսէր.
«Եղբօ՛ր կնիկ. Մհեր եկաւ, տղայ ունեցաւ,
Բայց կինն ու ինք շուտով մեռան:
Ա՛ռ, Մհերի յիշատակին պահէ՛ տղան,
Մինչեւ քիչ մը հասակ քաշէ.
Յետոյ կ'առնեմ, ե՛ս կը պահեմ»:

Իսմիլ Խաթուն մտածեց.
«Մհեր ինձի աղէկութիւն ըրաւ օր մը.
Անոր համար ես կը պահեմ այս երեխան:
Տակաւին շատ կաթ ունիմ.
Իմ տղաս կաթէն կը կտրեմ, զինք կը պահեմ,
Մելիքին հետ եղբայր կ'ըլլայ,
Եւ երկուքով ամբողջ աշխարհը **կը նուաճեն**[8]»:

Մելիք ըսաւ իր մարդերուն.
– **Դարպասները**[9] շուտ գոցեցէ՛ք.
Քուռկիկ Ջալալին հազիւ մեր ձեռքը ինկաւ.
Բռնենք պահենք մեզի համար:
Դարպասները գոցեցին եւ Քուռկիկին մօտեցան:
Քուռկիկ Ջալալին մտածեց.
«Ինչպէ՞ս **պրծիմ**[10], Տէ՛ր Աստուած,
Ասոնց ձեռքէն»:
Այս կողմ վազեց, այն կողմ վազեց պարիսպէն ներս,

---

[7] **Բարուր** = խանձարուր:

[8] **Նուաճել** = գրաւել՝ տէր դառնալու համար:

[9] **Դարպաս** = մայր դուռ, գլխաւոր, մեծ դուռ:

[10] **Պրծիլ** = ազատիլ:

Թափով[11] անցաւ մարդոց մէջէն,
Թռա՜ւ, գնա՜ց,
Քառասուն **գազ**[12] պարիսպն անցաւ,
Գիշեր-ցերեկ վազեց, հասաւ Սասուն:

Ձէնով Օհան դիմաւորեց Քուկիկը.
– Մեռնի՛մ քեզի, Քուկի՛կ,– ըսաւ,–
Ո՞ր մէկ սարը, ո՞ր մէկ ձորը
Զգեցիր դուն մեր Դաւիթը.
Ո՞ր մէկ գայլը, ո՞ր գազանը կերած է զինք:
Քուկիկ ըսաւ.
– Ո՛չ սար, ո՛չ ձոր ձգեցի,
Գայլ ու գազան չկերա՛ն մեր Դաւիթը.
Տարի Մսըր, յանձնեցի Իսմիլին,
Հազիւ պրծայ, վերադարձայ:

Ձէնով Օհան ձիուն գլուխը համբուրեց,
Տարաւ պահեց եօթ դուռէ ներս,
Դուռ ու դարպաս գոցեց, **հողեց**[13],
Կերն ու ջուրը սկսաւ տալ **երդիքէն**[14]:
– Աստուծոյ անէծքի՛ն հանդիպի,– ըսաւ Օհան,–
Ան՝ որ այս ձիուն մասին խօսի:

---

11 **Թափով** = ուժով, արագ:

12 **Գազ** = երկարութեան չափ մը, 112 սանթիմեթրի հաւասար:

13 **Հողել** = հողով պատել:

14 **Երդիք** = տանիքին մէջտեղը բացուած ծակ, օդանցք:

2.

ԴԱՒԻԹԻ ԵՐԵԽԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Իսմիլ Խաթուն շատ ուրախացաւ։
Ծիծ տուաւ Դաւիթին, Դաւիթ ծծեց։
Բայց ատեն մը ետք Դաւիթ իր ծիծը չառաւ։
Իսմիլ Խաթուն այս կողմ բերաւ գլուխը,
Այն կողմ տարաւ,
Դաւիթ ո՛չ աջ, ո՛չ ձախ ծիծը առաւ։
Երեք օր, երեք գիշեր Դաւիթ բան չկերաւ։
Իսմիլ Խաթուն շուար[1] մնաց։

Այն ատեն կանչեց Մարայ Մելիքը.
– Այս տղան ծիծ չ'առներ ինձմէ,– ըսաւ,–
Ի՞նչ ընենք, ի՞նչ չընենք։
Մարայ Մելիք ըսաւ.
– Մայրի՛կ, այդ ազգը յամառ է,
Ծիծ մի՛ տար անոր։
Օր մը մեզի ցաւ պիտի ըլլայ.
Ինքը Հայ է, մենք՝ Արաբ։
Իսմիլ Խաթուն պատասխանեց.
– Այսպէս մնայ՝ պիտի մեռնի,
Մենք ամօթով պիտի մնանք։
Յանձն առած ենք,
Ա՛լ չենք կրնար մէջտեղ ձգել։
– Տո՛ւնդ քանդուի,– ըսաւ Մելիք,–
Անոր հայրը շատ հարուստ էր,
Առատ մեղր ու կարագ ունէր։
Պաթմանայ Բուղան ուղարկէ՛,

---

[1] Շուար = շուարած, ինչ ընելիքը չգիտցող։

Բեռ մը մեղր բերէ քեզի, բեռ մը կարագ,
Իւղ ու մեղր կու տաս իրեն, համով կ'ուտէ:

Առաջարկը ընդունուեցաւ:
Պաթմանայ Բուղան գնաց Սասուն,
Մեղր ու կարագ բերաւ հոնկէ,
Դրաւ Իսմիլ Խաթունի առջեւ:
Իսմիլ Խաթուն իւղ ու մեղրով կերակերեց Դաւիթը:

Ուրիշ տղաք տարիով կը մեծնային,
Դաւիթ օրով կը մեծնար:
Ա'յնքան ուժեղ դարձած էր ան,
Որ բարուրին կապերը կը քանդէր:
Իսմիլ Խաթուն շղթայ բերաւ,
Դաւիթ շղթան ալ կտրտեց:
Իսմիլ ամուր ճիւթ մը բերաւ,
Կապի համար թել պատրաստեց:
Այդպէս միայն կրցաւ պահել երեխան:

Երբ որ Դաւիթ քիչ մը մեծցաւ,
Մելիք անոր թոյլ չտուաւ դառնալ Սասուն.
Պատուիրեց որ սեւեակ մը բանտարկեն զայն:
Առաւօտուն Դաւիթ ելաւ,
Տեսաւ որ դուռը փակուած է.
Զարկաւ, դուռը հանեց տեղէն, ելաւ պարտէզ:

Հոն տղաքը **դոնկոզա**[2] կը խաղային:
Դաւիթ բարտի ծառ մը բռնեց,
Կորացուց զայն դէպի գետին,
Բռնեց անոր գագաթէն եւ առաջարկեց.
– Եկէ'ք, հեծէ'ք, ձի' խաղացէք:
Տղաք եկան եւ շարուեցան ծառին վրայ:
Դաւիթ բարտին ծռած պահեց երկար ատեն,
Մինչեւ որ ձեռքը յոգնեցաւ:

---

[2] **Դոնկոզա** = մանկական խաղ մը, որուն համար երկար տախտակ մը իբրեւ լծակ կը գործածէին:

Այն ատեն ան տղոց պոռաց.
– Վա՛ր իջէք, վա՛ր, ես յոգնեցա՛յ:
Տղաները մտիկ չըրին ու վար չիջան.
Այն ատեն Դաւիթ արձակեց բարտի ծառը:
Տղաները ինկան գետին,
Մէկը մեռաւ, միւսին գլուխը կոտրեցաւ:
Մեծ մարդերու տղաք էին.
Հայրերը եկան, բողոքեցին Մարայ Մելիքին.
– Տէ՛ր թագաւոր, այդ Դաւիթը հեռացո՛ւր,
Թէ ոչ՝ մե՛նք կը քոչենք[3] հոսկէ:
Մարայ Մելիք բարկացաւ,
Դաւիթը դրաւ մութ սենեակ մը,
Որ արեւի լոյս չտեսնէ:

Յետոյ Մելիք վարժապետ մը նշանակեց,
Որ Դաւիթին հնազանդիլ սորվեցնէ:
Եւ պատուիրեց սպասաւոր տղաներուն.
– Երբ Դաւիթին ճաշ կը տանիք,
Միսին ոսկորը զատեցէ՛ք,
Չիրին կորիզը[4] հանեցէ՛ք:
Չըլլայ չըլլայ՝ կարծր բան մը ձեռքը իյնայ:

Օր մը մարդիկ ճաշ տանող մը նեղացուցին:
Սպասեակը[5] միտքէն ըսաւ.
– Կեցէ՛ք, այսօր երբ ճաշ տանիմ Դաւիթին՝
Միսը ոսկորէն չզատեմ,
Թող դուրս ելլէ, ձեզ սպանէ:
Ճաշը առաւ, տարաւ տուաւ Դաւիթին:

Դաւիթ միսը ծամեց կերաւ,
Բայց չկրցաւ ոսկորը փշրել.
Այն ատեն զայն ուժով զարկաւ լուսամուտին,
Ծակ բացուեցաւ հաստ պատին մէջ,

---

[3] **Քոչել** = երթալ, մեկնիլ:
[4] **Կորիզ** = կուտ:
[5] **Սպասեակ** = ուտելիքը սեղան բերող սպասաւոր:

Արեւի շող[6] մը ինկաւ գետին։
Դաւիթ հարցուց ինքնիրեն.
«Այս ի՞նչ ինկաւ սենեակին մէջ»։
Դաւիթ ելաւ, այդ շողին հետ կռիւ ըրաւ։
Ա՛յնքան ինկաւ, ելաւ,
Որ քրտինքը առատօրէն հոսեցաւ։

Վարժապետը երբ ներս մտաւ,
Տեսաւ որ ան մէյ մը կ'ելլէր,
Մէյ մը գետին կը զարնուէր։
– Դաւի՛թ,– ըսաւ,– մեռնի՛մ քեզի,
Ինչո՞ւ այդպէս **կը տփես**[7] գետինը։
Դաւիթ պատասխանեց.
– Այս բանը մտեր է սենեակս եւ դուրս չ'ելլեր։
Վարժապետը առաջարկեց.
– Վայրկեան մը աչքերդ խփէ՛։
Դաւիթ փակեց իր աչքերը.
Վարժապետը թաշկինակով մը **խափանեց**[8]
Շողին ծակը։
Դաւիթ ըսաւ զարմացած.
– Այսքան ատեն չարչարուեցայ,
Բայց չկրցա՛յ այդ բանը հաներ.
Դուն, որ կրցար, ինձմէ ուժե՞ղ ես։
Վարժապետը պատասխանեց.
– **Մատա՛ղ**[9], մարդ չէ՛, արեւի շո՛ղ է այդ բանը։
Դաւիթ ըսաւ.
– Այդ արեւը քանի որ կայ,
Հապա ինչո՞ւ ես բանտն եմ։
– Մատա՛ղ,– ըսաւ,– արեւ ալ կայ,
Ցերեկ ալ կայ, գիշեր ալ կայ։
Դաւիթ հարցուց.
– Լա՛ւ, ինչո՞ւ զիս դուրս չէք հաներ։

---

[6] **Շող** = ճառագայթ։

[7] **Տփել** = ծեծել։

[8] **Խափանել** = գոցել, ծածկել։

[9] **Մատա՛ղ** = այստեղ՝ տղա՛ս։

Վարժապետը գնաց ըսաւ թագաւորին.
– Թագաւորը ապրա՛ծ կենայ,
Դաւիթ կ՚ուզէ դուրս ելլել իր մութ սենեակէն,
Արեւ տեսնել, լոյս տեսնել:
Թագաւորը հրամայեց.
– Շա՛տ լաւ, գնա՛,
Դո՛ւրս հանէ զինք եւ պտտցո՛ւր:

Վարժապետը թեւէն բռնեց
Եւ դուրս հանեց Դաւիթը,
Տարաւ քաղք, պտտցուց:
Ինչ որ տեսաւ՝ **տաւար**[10], գոմէշ ու ձի՝
Դաւիթ հարցուց.
– Ի՞նչ է ասի, ի՞նչ են ասոնք:
Վարժապետը պատասխանեց.
– Այս՝ տաւար է, այս՝ գոմէշ է, այս ալ ձի է:
Քիչ ետք ելան քաղաքէն դուրս:
Դաւիթ տեսաւ՝ խումբ մը մարդեր
Հաւաքուած են բաց դաշտին մէջ:
Վարժապետին դարձաւ, ըսաւ.
– Հոնտե՛ղ երթանք:
Վարժապետը պատասխանեց.
– Մեռնի՛մ քեզի, հոն բան չկա՛յ:
Դաւիթ **պնդեց**[11].
– Չէ՛, ես կ՚ուզեմ այնտե՛ղ երթալ:
Վարժապետը հարցուց իրեն.
– Բայց հոն ի՞նչ կայ, որ քեզ տանիմ:
Դաւիթ տեսաւ որ չի տանիր,
Ձեռքը տարաւ վարժապետին ականջին, որ փրցնէ:
– Եկո՛ւր երթա՛նք,– ըսաւ ան:

Գացին հասան հրապարակ:
Դաւիթ տեսաւ՝ բան մը կու գար օդին մէջէն:

---

[10] **Տաւար** = եղջիւրաւոր մեծ անասուն (կով, եզ եւլն.):

[11] **Պնդել** = ըսածին վրայ հաստատ մնալ:

Մսրայ Մելիքի **ճրինգն**[12] էր:
Մսրայ Մելիք իր մարդոց հետ ճրինգ կը խաղար:
Դաւիթ հասաւ, ճրինգը բռնեց ու ետ նետեց.
Ճրինգը տասը գազ հեռու գնաց Մելիքի գլուխէն:
Մսրայ Մելիք ըսաւ.
– Հայ-հա՜յ, ո՞ր մէկ հսկան է այս,
Որ ճրինգս ինձմէ հեռու նետեց:
Գացին, տեսան, եկան ըսին.
– Թագաւորը ապրա՛ծ կենայ,
Դաւիթն էր:

Մսրայ Մելիք շատ բարկացաւ:
– Գացէ՛ք, ըսաւ,– հո՛ս բերէք գինք, գլուխը կտրեմ:
Վեքիլ[13], **վեզիր**[14] առաջ անցան,
Մելիքի ձեռքն ու ոտքը համբուրեցին, ըսին.
– Թագաւո՛ր, ապրա՛ծ մնաս,
Դաւիթը դեռ երեխայ է.
Ան ի՞նչ է, որ գլուխը կտրես:
Յետոյ իրենց քով կանչեցին վարժապետը.
– Տո՛ւնդ չքանդուի,– ըսին անոր,–
Ա՛լ Դաւիթը հոս մի՛ բերեր:
Վարժապետը պատասխանեց.
– Ինչո՞ւ, ես իմ կամքո՞վս բերի.
Բռնեց ականջս, ուժո՛վ բերաւ:
Յետոյ Դաւիթի հետ դարձաւ սենեակ:

---

[12] **ճրինգ** = մական, գաւազան:
[13] **Վեքիլ** = փոխանորդ:
[14] **Վեզիր** = թագաւորութեան երկրորդ անձը:

3.

ԴԱԻԻԹ ՄՐՑԱԿԻՑ ՄԵԼԻՔԻՆ

Իրիկուն մը, երբ որ Մելիք դաշտէն դարձաւ,
Դաւիթ հարցուց Իսմիլ Խաթունին.
– Մայրի՛կ, Մելիքը ո՞ւր կ'երթայ միշտ իրիկուն:
Իսմիլ Խաթուն պատասխանեց.
– Կ'երթայ սէյրան[1], հոլ[2] խաղալու:
– Ինչո՞ւ գիս ալ չի տանիր հետը,
Որ ես միշտ տուն չմնամ:
Իսմիլ ըսաւ.
– Մեռնի՛մ քեզի, ձիերը քեզ կը կոխկռտեն:
Միշտ հիմա պահեր ենք քեզ,
Հիմա կը մնանք ամօթով:
Դաւիթ ըսաւ.
– Ես առանձին կը կենամ:

Իսմիլ դարձաւ Մելիքին.
– Խնդրե՛մ, Մե՛լիք, Դաւիթը քու հետդ տար,
Բարձր տեղ մը նստեցուր,
Թող հոլի խաղը դիտէ:
Մարայ Մելիք պատասխանեց.
– Քանի կ'ուզես՝ տանի՛մ, մա՛յրիկ,
Մարդիկ չըսեն՝ որ չեմ լսեր որբին ձայնը:

Առաւօտուն, Մարայ Մելիք հեծաւ իր ձին,
Դաւիթը առաւ, հետը տարաւ:

---

[1] **Սէյրան** = պտոյտ:

[2] **Հոլ** = փայտէ գունտ մը, սուր ծայրով, որ իբրեւ խաղալիք՝ գետինին վրայ կը դարձնեցնէ կապով կամ մտրակով:

Երկու կտրիճ Դաւիթը տարին սարի մը վրայ,
Ձեռքն ու ոտքը կապեցին,
Նստեցուցին իրենց քով:
Մելիք իջաւ դաշտ՝ խաղալու:
Դաւիթ հեռուէն բա՛ն չէր տեսներ:

Մինչեւ կէսօր Դաւիթ մնաց սարին վրայ,
Հոն նստելէն բա՛ն չհասկցաւ:
Ելաւ ըսաւ կտրիճներուն.
– Եկէ՛ք ձեռքերս արձակեցէ՛ք:
Կտրիճները աւոր ըսին.
– Թագաւորին հրամանն է,
Մենք քեզ այստե՛ղ պիտի պահենք,
Որ դուն չիյնաս ձիերու ոտքերուն տակ:
Դաւիթ **խռովեցաւ**[3], պարանները կտրտեց:
Կտրիճները չկրցան զինք պահել.
Դաւիթ զանոնք քաշքշելով տարաւ տուն:

Իրիկունը Մելիք ըսաւ իր մարդերուն.
– Հոլե՛ր զարկէք, Դաւիթը սպաննեցէ՛ք:
Անոնք հոլեր զարկին,
Մելիքն ալ ի՛ր հոլը զարկաւ:
Գացին հասան սարին վրայ,
Տեսան որ Դաւիթը հոն չէ,
Ելան եկան իրենց տուները:

Իսմիլ Խաթուն ըսաւ Մելիքին.
– Ինչո՞ւ Դաւիթը չտարիր հոլի տեղը:
Մարայ Մելիք պատասխանեց.
– Մա՛յրիկ, Դաւիթը խօսք մտիկ չ'ըներ,
Հոլի տակ կ'իյնայ, կը մեռնի.
Հանել տուի սարի գլուխ, փախաւ եկաւ:
Իսմիլ Խաթուն դարձաւ ըսաւ.
– Վա՛ղն ալ տար, մօտի՛կ տեղ դիր:

---

[3] **Խռովիլ** = ճեղանալ, բարկանալ:

Առաւօտուն նորէն ելաւ
Գացին դաշտը **գուրգ**[4] նետելու։
Քարէ **կալ**[5] կար, գուրգերը հոն կը նետէին։
Մելիք կալէն մէկ **արտաչափ**[6]
Հեռու դրաւ Դաւիթը։
– Դաւի՛թ,– ըսաւ,– այս գուրգերը մա՛րդ կը սպաննեն,
Չմօտենա՛ս մեր խաղին։
– Շա՛տ լաւ, եղբայր,– ըսաւ Դաւիթ։

Մելիք գնաց քարէ կալը,
Դաւիթ նստաւ ըսուած տեղը
Եւ սկսաւ հողով խաղալ։
Հող կը լեցնէր ոտքերուն վրայ,
Կը թաւալէր[7] հողերուն մէջ։
Մինչեւ կէսօր ժամանակը այդպէս անցաւ։

Երբ Մելիքին կարգը հասաւ,
Ելաւ հեծաւ իր աղուոր ձին,
Ձեռքը առաւ իր մեծ գուրգը,
Երեք հարիւր վաթսուն ու վեց լիտր կշռող։
Մելիք որ այդ գուրգը զարնէր՝
Գետինը **աղուրի**[8] նման կը ճեղքուէր։

Դաւիթ նստաւ աղուրին մէջ
Եւ սկսաւ հողը չափել իր **քոլոզով**[9]։
Հող կը լեցնէր քոլոզին մէջ, «Այս մէ՛կ» կ'ըսէր,
Յետոյ նորէն կը լեցնէր
Ու նոյն խօսքը կը կրկնէր։
Ան չէր գիտեր «երկու» ըսել։

---

[4] **Գուրգ** = երկաթագամ գլուխով հաստ գաւազան։

[5] **Կալ** = այն տեղը, ուր յարդը ցորենէն կը զատեն։

[6] **Արտաչափ** = երկարութեան չափ, արտի մը մեծութեան համապատասխանող։

[7] **Թաւալիլ** = պառկիլ ու գլորիլ։

[8] **Աղուր** = փշրանք, փշուր։

[9] **Քոլոզ** = սրածայր գլխարկ։

Մարայ Մելիք կանչեց.
– Դաւի՛թ, այդ տեղէն հեռացի՛ր,
Ես իմ գուրզս պիտի նետեմ:
Երեք անգամ Մելիք կանչեց,
Սակայն Դաւիթ մտիկ չըրաւ:
Մելիք ըսաւ իր քաջերուն.
– Կակա՜ն, Ասլա՜ն, գացէ՛ք Դաւիթը դո՛ւրս ըրէք:

Կական, Ասլան եւ ուրիշ հինգ կտրիճներ
Եկան Դաւիթը տեղէն հանելու:
Ինչ որ ըրին՝ չկրցան զինք տեղէն շարժել,
Ինչպէս որ մարդ չի յաջողիր
Քաշել ծառը իր արմատով:
Մարայ Մելիք շատ բարկացաւ, ըսաւ.
– Գո՛ւրզ նետեցէք, թող սպանուի՛:

Կտրիճները գուրզ նետեցին,
Դաւիթ բռնեց մէյ մը աջով, մէյ մը ձախով,
Ու գուրզերը նետեց երկինք:
Մարայ Մելիք այս որ տեսաւ՝ շա՛տ զարմացաւ:
– Հեռո՛ւ գացէք,– գոռգոռաց ան,–
Ես իմ գուրզս պիտի զարնեմ.
Գիտեմ որ ան **գլխակեր**[10] է,
Հիմա զարնեմ ու մեռցնեմ:
Դաւիթ լսեց այս խօսքերը եւ ձայն տուաւ.
– Մելի՛ք, զա՛րկ. զա՛րկ, թող գուրզդ գայ:
(Աստուած այնպէս կարգադրած չէ՛ր
Որ մեր ազգը փախչէր Մսրցիներէն):
Գուրզը հասաւ, Դաւիթ բռնեց,
Ծանր ու թեթեւ ըրաւ, ըսաւ.
– Ափսո՜ս, հազա՛ր ափսոս,
Այս գուրզը քիչ մը թեթեւ է:
Եւ զայն դրաւ իր ծունկին տակ:

Կական, Ասլան, հինգ կտրիճներ ձիով հասան,

---

[10] **Գլխակեր** = գլուխ ուտող, մահուան պատճառ եղող:

Դաշտին մէջ շատ գուրզ փնտռեցին ու չգտան։
Դաւիթ այս ժամանակ գուրզը հանեց,
Պտտցուց[11] իր ձեռքին մէջ, յետոյ նետեց,
Այդ մէկ զարկով ոչնչացուց
Կական, Ասլան կտրիճները
Եւ անոնց հինգ ընկերները։
Մսրայ Մելիք շատ բարկացաւ,
Թուրը քաշեց որ Դաւիթը ոչնչացնէ։
Կտրիճները արգիլեցին, ըսին.
– Վայ-վա՜յ, Մե՛լիք, դուն Դաւի՞թը պիտի մեռցնես.
Դաւիթ որբ է, մեղք է,
Անոր խելքը դեռ չի՛ հասնիր։
Ան չէր կրնար գուրզը նետել.
Աստուծմէ՛ էր, հրեշտա՛կն էր գուրզը նետողը։

Դաւիթ ելաւ վազեց տուն։

11 **Պտտցնել** = դարձնել։

4.

ՄԱՀՈՒԱՆ ՎՏԱՆԳ ԴԱՒԻԹԻՆ ՀԱՄԱՐ

Իրիկունը Մելիք եկաւ ջղայնացած։
Իսմիլ Խաթուն հարցուց անոր.
– Մելի՛ք, ինչո՞ւ չես խօսիր։
Մարայ Մելիք պատասխանեց.
– Ինչո՞ւ խօսիմ։ Դաւիթ այսօր զիս ամչցուց։
Յետոյ ելաւ Դաւիթի թեւը բռնեց, գոռաց.
– Ինչո՞ւ եկար, գուրզը բռնեցիր։
– Ինչո՞ւ չբռնէի,– ըսաւ Դաւիթ,–
Քեզմէ պակաս տղամարդ չե՛մ ես։
Մարայ Մելիք ձեռքը բարձրացուց.
– Մա՛յրիկ,– ըսաւ,– պիտի սպանե՛մ Դաւիթը։

Իսմիլ Խաթուն վրայ վազեց, ըսաւ.
– Տղա՛յ, ծո՞ւռ ես։
– Մա՛յրիկ,– ըսաւ,– Դաւիթ այսօր գուրզս բռնեց,
Վաղը կու գայ տունս կ'առնէ։
Մայրը պատասխանեց.
– Մայրդ մեռնի՛ քու արեւիդ,
Դաւիթը քու մէջքիդ թուրն է.
Դաւիթի եւ քու հայրիկը մեծ կտրիճ էր։
Վաղը Դաւիթն ալ կտրիճ կը դառնայ,
Մէկզմէկու թիկունք կը կանգնիք։
– Է՜, մա՛յրիկ,– ըսաւ Մարայ Մելիք,–
Ուրիշներ իմ գուրզիս տակ կը սպանուին,
Դաւիթ բռնեց իմ գուրզս, բայց չմեռաւ.
Պէտք է անոր վի՛զը կտրեմ։

Մելիք իշխաններըը կանչեց պալատ,
Ելաւ անոնց այսպէս ըսաւ.
– Իշխաննե՛ր, այդ Դաւիթը
Հիմակուընէ ձեռք կը նետէ իմ գուրգիս,
Իմ մարդիկս կը սպաննէ:
Ի՞նչ կ'ըսէք դուք:
Մարդ մը կար, որ **բարեխիղճ**[1] էր:
– Թագաւորը ապրա՛ծ մնայ,– ըսաւ,–
Դաւիթի խելքը ջուր է դեռ, չի՛ հասկնար:
– Չէ՛,– ըսաւ Մելիք,–
Անոր խելքը իմիներէս ու քուկիներէդ շատ է:
Բարեխիղճ մարդը շարունակեց.
– Եթէ կ'ուզես՝ փորձ մը ընենք:
Բերենք մէկ ափսէ ոսկի դնենք մէկ կողմ,
Մէկ ափսէ ալ կրակ՝ միւս կողմ:
Եթէ Դաւիթ կրակ առնէ՝ տղայ է,
Եթէ ոսկին վերցնէ՝ գնա՛ անոր գլխուն զարկ:

Դաւիթը բերին սեղանին քով,
Մէկ կողմ դրին ոսկին, կրակը՝ միւս կողմ:
– Դաւի՛թ,– ըսին,– որմէ՞ կ'ուզես:
Դաւիթ **ձեռքը պարզեց**[2] նախ ոսկիին,
Բայց հրեշտակ մը բռնեց ձեռքէն, տարաւ միւս կողմ:
Մատը կրակին երբ երկարեց,
Կրակը **կպաւ**[3] անոր մատին,
Այրած մատը բերան տարաւ,
Այս անգամ ալ լեզուն այրեց:
Տղան **վժժաց**[4], լացաւ,
Կրակը բերանէն հանեցին:
Իսմիլ Խաթուն Դաւիթը գրկեց ու լացաւ:
Իսմիլ դարձաւ թագաւորին.
– Ո՛րդի, Մե՛լիք, տեսա՞ր հիմա, որ տղայ է.

---

[1] **Բարեխիղճ** = բարի խիղճ ունեցող, մեղմ ցող, արդար:

[2] **Ձեռքը պարզել** = ձեռքը երկարել:

[3] **Կպիլ** = փակիլ:

[4] **Վժժալ** = անախորժ ձայնով երկար լալ:

Ձեռքը տարաւ թէժ[5] կրակին,
Դեռ լեզուն ալ այրեց, եղաւ թոթով[6]:
Բարեխիղճ մարդն ալ ըսաւ.
– Թագաւորը ապրա՛ծ մնայ,
Խօսքս ճի՞շդ էր, թէ՝ սխալ էր:
Մարայ Մելիք պատասխանեց.
– Այո՛, ճիշդ էր. Դաւիթ հասուն չէ՛ տակաւին:

Դաւիթ ելաւ հոնկէ,
Գնաց **զինանոցին**[7] առջեւ:
Տեսաւ՝ դուռը բաց էր:
Սանդուխէն վար իջաւ, գնաց,
Գուրզ մը տեսաւ:
Մելիքին էր:
«Այս ի՞նչ աղուոր խաղալիք է»
Մտածեց ան, գուրզը առաւ, նետեց գետին:
Գլմփոց[8] ինկաւ քաղաքին մէջ,
Մարդիկ, կիներ, տղաք վախցան:

Մարայ Մելիք **կոահեց**[9], ըսաւ.
– Այս իմ գուրզիս ձայնն էր.
Տեսէք՛ ո՞վ է, ի՞նչ եղած է:
Վեզիրը գիտցաւ որ Դաւիթն է,
Շուտ մը ելաւ, վազեց գնաց,
Զինանոցին առջեւ կեցաւ:
Դաւիթ գլմփոց մըն ալ հանեց:
Վեզիրը կանչեց Դաւիթը,
Եւ ուղարկեց Իսմիլին քով:

Մարայ Մելիք շուտ-շուտ եկաւ,
Դուռին առջեւ կեցաւ, գոռաց.

---

[5] **Թէժ** = տաք, զօրաւոր:

[6] **Թոթով** = լեզուի թերութիւն ունեցող, բլուատ:

[7] **Զինանոց** = զէնքերը պահելու տեղ:

[8] **Գլմփոց** = աղմուկ, իրարանցում:

[9] **Կոահել** = գուշակել:

– Վեզի՜ր, ըսէ՛ ո՞վ կայ այնտեղ:
Վեզիրը պատասխանեց.
Դուռը բաց էր, չգիտցայ՝ ո՛վ էր:
– Ըլլայ-չըլլայ՝ Դաւիթն էր,– ըսաւ Մելիք:
Ելաւ քաղաքին մէջ փնտռեց,
Բայց Դաւիթը հոն չգտաւ:
Երբ տուն դարձաւ, տեսաւ որ ան
Բարտիին տակ քնացած է:
Մարայ Մելիք իր աղեղին լարը[10] քակեց,
Ուզեց անով Դաւիթը խեղդել:

Իսմիլ Խաթուն վրայ հասաւ.
– Մե՛լիք, այդ ի՞նչ կ'ընես,– ըսաւ:
Մելիք պատասխանեց.
– Պիտի խեղդե՛մ ես այս տղան.
Իմ գուրգիս հետ խաղացեր է:
Իսմիլ Խաթուն կուրծքը բացաւ, ըսաւ.
– Եթէ Դաւիթը սպաննես՝
Կաթս հարա՛մ ըլլայ[11] քեզի:
Մելիք ըսաւ.
– Մա՛յրիկ, ձգէ՛, օձի ձագ է.
Միայն իրմէ՛ կրնայ ինծի վնաս հասնիլ:
Մայր ու տղայ հոն վիճեցան:

Վեզիրը եկաւ, ըսաւ Իսմիլին.
– Խաթո՛ւն, ինչո՞ւ Դաւիթը
Չես ղրկեր իր տէրերուն:
Օր մը չէ օր մը Մելիք Դաւիթը պիտի սպաննէ:
Ուղարկէ՛, թող երթայ Սասուն:
Իսմիլ Խաթուն հարցում ըրաւ.
– Դաւի՛թ տղայ, Սասուն կ'երթա՞ս
Հօրեղբայրներուդ քով:
Դաւիթ ըսաւ.
– Ես հօրեղբա՞յր ունիմ Սասուն.

---

[10] **Լար** = թել, կապ:

[11] **Հարամ ըլլայ** = fիքէդ-բերնէդ գայ, չվայելե՛ս:

Ի՞նչ են անոնց անունները:
– Մէկուն,– ըսաւ Իսմիլ Խաթուն,–
Վերգօ կ'ըսեն, միւսին՝ Զէնով Օհան:
– Մա՛յրիկ,– ըսաւ Դաւիթ,– ա՛չքդ կուրնար,
Ինչո՞ւ ինձի կանուխ չըսիր.
Ծո՛ւտ, ղրկէ՛ զիս:

Իսմիլ Խաթուն պատրաստութիւն տեսաւ.
Տաս զոյգ **տրեխ**[12],
Տաս զոյգ գուլպայ,
Տաս օրուան հաց տուաւ տղուն,
Օրհնեց զայն եւ ըսաւ.
– Գնա՛, տղա՛յ, գնա՛ Սասուն,
Աստուած քեզի հետ թող ըլլայ:

Այստեղ Մսրայ Մելիք ըսաւ.
– Թող Դաւիթ գայ, թուրիս տակէն անցնի:
Դաւիթ ըսաւ.
– Այսպէս կ'ըսէ, որ երբ մեծնամ՝
Սուր չքաշե՞մ իր վրայ:
Ես լաչակի տակէն կ'անցնիմ[13],
Այդ թուրին տակէն չեմ անցնիր:

Վեզիրն ուզեց ստիպել զինք,
Բայց Դաւիթ չենթարկուեցաւ,
Մելիքի թուրին քովէ՛ն անցաւ:
Իր ճկոյթը քարին դպաւ,
Քարէն կրակ ելաւ:
Մսրայ Մելիք այս որ տեսաւ՝
Շատ-շատ վախցաւ, ըսաւ.
– Եթէ պզտիկ եղած ատեն այսպէս է,
Եթէ մեծնայ՝ ի՞նչ պիտի ըլլայ:

Մելիք ելաւ երկու կտրիճ կանչեց.

---

[12] **Տրեխ** = գեղջկական փափուկ կօշիկ:

[13] **Լաչակի տակէն անցնիլ** = կիներու իշխանութիւնը ընդունիլ:

Պաթմանայ Բուղան եւ Զարպահար Քամին,
Եւ ըսաւ անոնց.
– Տարէ՛ք Դաւիթը եօթը սար անդին,
Պաթմանայ կամուրջին վրայ սպանեցէ՛ք,
Բաճկոնակը[14] արիւնին մէջ թաթխեցէք,
Վերադարձին ինծի՛ բերէք:
Բերէ՛ք նաեւ կուժ մը արիւն իր արիւնէն,
Խմեմ, որ սիրտս **հովանայ**[15]:

Կտրիճները գացին պատրաստուելու:
Իսմիլ պաշար, տրեխ ու գուլպայ տուաւ,
Դաւիթ անոր ձեռքը համբուրեց,
Հրաժեշտ տուաւ[16], ճամբայ ինկաւ:

---

[14] **Բաճկոնակ** = փոքր բաճկոն, անթեւ կարճ վերնազգեստ:

[15] **Հովանալ** = զովանալ:

[16] **Հրաժեշտ տալ** = մնաք բարով ըսել:

5.

ԴԱՒԻԹԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ ԱԱՍՈՒՆ

Սասունցի մէկ քանի տուն կար Մսըրի մէջ։
Անոնք իմացան թէ Դաւիթը պիտի սպաննեն,
Ժողով ըրին, թուղթ գրեցին Քեռի Թորոսին.–
«Քեռի՛ Թորոս, աճապարէ՛,
Քանի Դաւիթը մեռած չէ դեռ.
Կրնաս թերեւս ազատել»։

Թորոս երբ այդ գիրը կարդաց,
Կնոջ ըսաւ.
– Կնի՛կ, քաշէ՛ **վեցոտանի լազգին**[1],
Երթամ տեսնեմ ի՛նչ կայ–չկայ։
Այդ գիշերը հեծաւ իր ձին,
Առաւօտուն հասաւ Մսըր։

Մսրայ Մելիք դրան առջեւ նստած էր։
– Բարի՛ եկար, Քեռի՛ Թորոս,– ըսաւ։
– Աստուծոյ բարին, Մսրա՛յ Մելիք։
Նստան, սկսան խօսիլ։
– Եկեր եմ որ Դաւիթը տանիմ,– ըսաւ Թորոս։
Մսրայ Մելիք պատասխանեց.
– Երեք օր է որ մեռած է Դաւիթ։
Թորոսին արցունքները մօրուքին վրայ թափեցան։
Նորէն հեծաւ վեցոտանի լազգին,

---

[1] **վեցոտանի լազգի** = վեց ոտք ունեցող ձի։

Առաւօտուն ճամբայ ինկաւ,
Իրիկունը հասաւ Սասուն,
Տխուր լուրը տուաւ բոլորին:

Անդին՝ Դաւիթ հինգ-վեց օրուան ճամբայ եկաւ:
Պաթմանայ Բուղան, Զարպահար Քամին
Կ'ուզէին զինք սպաննել,
Յարմար առիթ չէին գտներ:
Դաւիթ կ'երթար մէկ առջեւէն, մէկ ետեւէն,
Քարին, թուփին հետ կը խաղար,
Սար-ձոր կ'իյնար, կենդանիներ կը հալածէր:
Կտրիճները հացի կը ճաշէին,
Դաւիթին բան չէին տար:
Դաւիթ բանջար, արմատ կ'ուտէր,
Նապաստակ կամ լոր[2] կը սպաննէր.
Ականջ չէր կախեր[3] կտրիճներուն:

Երբոր հասան Պաթմանայ կամուրջ,
Բուղան ըսաւ Զարպահարին.
– Բռնե՛նք Դաւիթը, ջո՛ւրը ձետենք:
Երկուքը մէկ ճաշան հացի,
Դաւիթը կանչեցին, ըսին.
– Դաւի՛թ, Դաւի՛թ, ճաշի՛ եկուր:
Դաւիթ ելաւ պատասխանեց.
– Հինգ-վեց օր է՝ մենք ճամբան ենք.
Օր մը չըսիք՝ «Դաւի՛թ, ուօթի՞ ես».
Հիմա ինչո՞ւ զիս կը կանչէք:
Կտրիճները այսպէս ըսին.
– Մինչեւ հիմա Մելիքի հող-ջուրն էինք,
Հիմա հօրդ հող-ջուրն եկանք.
Այս պատճառով քեզ կը կանչենք:
Դաւիթ ուրուց պատասխանեց.
– Իսմիլ Խաթուն եօթ օրուան հաց
Տուաւ մեզի, դուք միշտ կերաք,

---

[2] **Լոր** = փոքրիկ թռչուն մը:

[3] **Ականջ չկախել** = մտիկ չընել, կարեւորութիւն չտալ:

Ինձի բա՛ն չտուիք։
Հիմա որ ես իմ հայրերուս հող-ջուրն եկայ՝
Ա՛լ չեմ ուզեր ձեր հացը ուտել։

Կտրիճները հասան կամուրջ ու հոն կեցան։
Դաւիթ եկաւ, հասաւ անոնց ու հարց տուաւ.
– Ինչո՞ւ կեցաք։
Անոնք ըսին.
– Եկանք կեցանք քեզի՛ համար.
Մսրայ Մելիք մեզի ըսաւ՝
«Վաւ անցուցէք Դաւիթը կամուրջէն,
Որ չվախնայ, ջուրը չիյնայ»։
Դուն պզտիկ ես, կրնաս վախնալ։
Դաւիթ ըսաւ.
– Մինչեւ հիմա դուք չըսի՛ք թէ ես տղայ եմ.
Իսկ հիմա ի՞նչ պատահեցաւ։
Դուք քալեցէ՛ք, ձեր ետեւէ՛ն պիտի գամ ես։

Կտրիճները իրարու ըսին.
– Մէկս թող անցնի Դաւիթին առջեւ,
Մէկս թող մնայ Դաւիթին ետեւ.
Երբոր հասնինք կամուրջին մէջտեղ՝
Իրեն վրայ կը յարձակինք,
Կը սպաննենք զինք, գետ կը նետենք։
Դարձաւ ըսին Դաւիթին.
– Դուն մէջտեղէ՛ն եկուր քալէ՛,
Որպէսզի վախ չունենա՛ս։
Դաւիթ անոնց պատասխանեց.
– Ձեր ըսածին պէս թող ըլլայ։
Իսկ իր միտքէն ըսաւ.
«Մինչեւ հիմա երկուքն ալ առջեւն էին.
Հիմա ինչո՞ւ դիրք փոխեցին.
Չէ՛, բա՛ն մը կայ սիրտերնուն մէջ»։

Գացին հասան կամուրջին մէջտեղը։
Մէկը առջեւէն, մէկը ետեւէն
Յարձակեցան Դաւիթին վրայ։
Դաւիթ ըսաւ.

– Այդ ի՞նչ կ'ընէք, կ'ուզէք գիս ջո՞ւրը նետել:
Մէկ ձեռքը նետեց մէկուն օձիքին,
Միւս ձեռքը նետեց միւսին օձիքին,
Իրարու զարկաւ երկու ականգամ,
Կախեց զանոնք այդ կամուրջի երկու կողմէն:
Յետոյ ըսաւ.
– Դուք չէ՛ք գիտեր մարդ ջուր նետել.
Հիմա ձեզի սորվեցնե՛մ:
Այն ատեն երկուքը ըսին.
– Աստուա՛ծ սիրես, մեզ մի՛ նետեր:
Դաւիթ զանոնք երկուքը մէկ գետին զարկաւ,
Ծունկը դրաւ անոնց կուրծքին, ըսաւ.
– Երկուքդ ալ ջուր կը նետեմ՝
Եթէ չըսէք ճշմարտութիւնը:
– Դաւի՛թ,– ըսին,– մեզ արձակէ՛,
Ելլենք նստինք եւ ամէն բան ըսենք քեզի:

Դաւիթ զանոնք ազատ ձգեց,
Բայց չկրցան երկար ատեն բան մը ըսել:
Երբ քիչ մը շունչ կրցան առնել,
Զարպահար Քամին ըսին.
– Դաւի՛թ, քեզմէ եթէ պահենք՝
Աստուծմէ ի՞նչպէս պահենք.
Այդ չար, անխիղճ Մարայ Մելիքը
Խիստ **բռնութեամբ**[4] մեզի պատուիրեց
Քեզ սպաննել կամուրջին քով,
Կուժ մը լեցնել քու արիւնէդ,
Մարմինդ ալ ջուրը նետել:
Հիմա քեզի կ'աղաչեմ՝ գիս չսպաննե՛ս:

Դաւիթ խղճաց Պաթմանայ Բուղային,
Զայն չսպաննեց, ջուր չնետեց:
– Գնա՛,– ըսաւ,– վերադարձի՛ր:
Բուղան ըսաւ.

---

[4] **Բռնութեամբ** = ստստկութեամբ:

– **Արնաթաթախ**[5] բաճկոնակդ եթէ չտաս՝
Մսրայ Մելիք մեզ կը սպաննէ:
Դաւիթ բռնեց նապաստակ մը,
Կուժ մը լեցուց աւոր արիւնով,
Բաճկոնակն ալ թաթխեց մէջը,
Տուաւ աւոր եւ աւելցուց.
– Տա՛ր Մելիքին, ըսէ՝ որ զիս սպաննեցիր:

Պաթմանայ Բուղան ուրախացաւ,
Ճամբայ ինկաւ դէպի Մսրը:
Իսկ Զարպահար Քամին ըսաւ.
– Ես քու հօրդ հացը կերած եմ:
Երբոր քու հայրդ մահացաւ,
Մելիքը զիս գերի տարաւ.
Հիմա բախտս քու ձեռքդ է.
Ես այլեւս Մելիքին չեմ ծառայեր:
Քանի որ դուն այս **հնարի**[6] տէր մարդն ես՝
Ես քու ծառադ կ'ըլլամ մինչեւ մեռնիմ:
Դաւիթ ըսաւ.
– Լա՛ւ, այն ատեն՝ կայնէ՛ երթանք:
Իրարու գլուխ համբուրեցին,
Ելան եկան Սասունի սահման:

Գիշերը Օհան երազ տեսաւ Դաւիթի վրայ,
Մտածեց որ Դաւիթը կը վերադառնայ,
Զայն տուաւ իր կնոջը.
– Սարիէ՛, Սարիէ՛, արթնցի՛ր:
Սարիէն ըսաւ.
– Ա՛յ մարդ, ձգէ՛ որ քնանանք:
Ջէնով Օհան ըսաւ.
– Սարիէ՛, դուն օտա՛ր ես,
Քու սիրտդ չի ցաւիր բնաւ.
Այսօր մեր քաղաքի պարիսպը կանգուն էր,
Մեր պարտէզը կանաչցած էր,

---

[5] **Արնաթաթախ** = արիւնի մէջ թաթխուած:

[6] **Հնար** = կարողութիւն:

Մեր ջահերը վառած էին,
Մեր սոխակը կը դայլայլէր:
Կայ-չկայ՝ մեր Դաւիթը
Մեր հողին վրայ ոտք կոխած է:

Ինչ խոտ, ինչ բան որ գտած էր՝
Դաւիթ, աւօթի, կերած էր.
Այդ պատճառով աւոր խելքը քիչ մը ծռած էր:
Քանի մը օր քալեց այսպէս
Չարպահար Քամիին հետ,
Մինչեւ եկաւ հասաւ Սասուն:

Հորթարածներ[7] ու **նախրորդներ**[8],
Հովիւներ ու **գառնարածներ**[9]
Ճանչցան Դաւիթը հագուստներէն,
Գիտցան՝ իրենց մեծերէն է.
Զգեցին իրենց ոչխարը,
Զգեցին իրենց տաւարը:
Գիւղացի մը, որուն Դաւթ ըսած էր՝
«Սասուն կ'երթամ, հայրենիքս»,
Աւետիսը հասցուց Օհանին.
-Ձէնո՛վ Օհան, գիտցած եղիր՝
Մէկը կու գայ, որ Դաւիթն է.
Բարի լուրի իմ նուէ՛րս կ'ուզեմ քեզմէ:

Ձէնով Օհան ուրախացաւ,
Լուր տուաւ Քեռի Թորոսին,
Աւետիսը տուին բոլորին.
- Աստուած մեզի նոր տղայ մը պարգեւեց,
Ելէ՛ք երթանք Դաւիթի ընդառաջ:
Քաղաքացի ու գիւղացի հաւաքուեցան,
Բոլորը մէկ առաջ անցան:
Տեսան՝ մէկը, որ արտերուն մէջ կը քալէր:

---

[7] **Հորթարած** = հորթերու հովիւ:

[8] **Նախրորդ** = նախիրը, մեծ կենդանիներու խումբը պահող:

[9] **Գառնարած** = գառնուկներու հովիւ:

Օհան ըսաւ.
Քեռի՛ Թորոս, ճամբայէն դուրս
Ծուռ-ծուռ քալողը Դաւի՛թն է:
Սասունի ճրագը վառեցա՛ւ:

Մինչեւ Դաւիթ հասաւ Սասուն՝
Տրեխները կտրտուեցան,
Գուլպաները պատռուեցան,
Ինքն ալ մնաց անօթի:
Տեսաւ՝ շուրջը շատ մարդեր կան,
Ծուար կեցաւ:
Զէնով Օհան քովը եկաւ, ըսաւ.
- Տղա՛յ, դուն ո՞ր տեղացի ես:
- Սասունցի՛ եմ,- պատասխանեց:
- Սասունի մէջ քեզ տեսած չէի,
Հոս Սասուն է,- ըսաւ Օհան:

Յետոյ Օհան դարձաւ հարցուց.
- Սասունի մէջ դուն մարդ ունի՞ս:
- Մայրս կ'ըսէր՝ երկու հօրեղբայր ունիմ:
- Ի՞նչ են անոնց անունները:
- Մեծին անունը Վերգօ է,
Միւսինն ալ՝ Զէնով Օհան:

Զէնով Օհան այստեղ գրկեց Դաւիթը,
Անոր ճակատը համբուրեց, լալով ըսաւ.
- Վա՜յ, Դաւի՛թ, դո՞ւն ես.
Ես հօրեղբայր Օհանն եմ:
Զէնով Օհան Դաւիթը ձորէն համբուրեց,
Յետոյ ուրախ-ուրախ գնաց տուն:

Ճամբան ձայն տուաւ բոլորին.
- Է՜, եղբայրնե՛ր, ձեր աչքը լո՛յս,
Մե՛ր աչքն ալ լոյս, Դաւիթը եկա՜ւ:
Սասունցիներն ալ աչքալոյս ըրին:
- Փա՜ռք Աստուծոյ,- ըսաւ Օհան,-
Այս մէկ զաւակս ետ եկաւ:
Սակայն ափսո՛ս, ան շուար է:

Նստան Օհան, բարեկամներ,
Ուրախութիւն ու քէֆ ըրին,
Յետոյ ելան մէկ-մէկ գացին։
Տուն մնացին Օհան եւ Դաւիթ։

ՎԵՐՋ ՉՈՐՐՈՐԴ ԴՐՈՒԱԳԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	էջ
1.- Դաւիթ Մսըր կը ղրկուի	3
2.- Դաւիթի երեխայութիւնը	8
3.- Դաւիթ մրցակից Մելիֆին	17
4.- Մահուան վտանգ Դաւիթին համար	24
5.- Դաւիթի վերադարձը Սասուն	32

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԻՒՆ ԽԱՉԵՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԻ

CHRISTIAN EDUCATION DEPARTMENT
ARMENIAN CATHOLICOSATE OF CILICIA
ANTELIAS — LEBANON

ՏՊԱՐԱՆ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ
ՄԵԾԻ ՑԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ
ԱՆԹԻԼԻԱՍ - ԼԻԲԱՆԱՆ

Սասունցի Դավիթ
00182

